

РЕШЕНИЕ

№ 7001

гр. София, 17.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 157 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и пети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: **ЗОРНИЦА ИВ. ТОДОРОВА**

при участието на секретаря **ЦВЕТЕЛИНА М. ГЕРГОВА**
като разгледа докладваното от **ЗОРНИЦА ИВ. ТОДОРОВА** Гражданско дело № 20231110168284 по описа за 2023 година

Предявени са от ищеца **Н. Р. Ш.**, ЕГН *****, с адрес: гр. София, ****, срещу ответника „**Сити Кеш**“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, ****, представлявано от Николай Пенчев установителни иски с правно основание **чл.26 , ал. 1, пр.1, 2 и 3 ЗЗД и чл. 146, ал. 1, вр. чл. 143 ЗЗП** за прогласяване нищожността на клаузата на чл. 11, ал. 1 от Договор за потребителски кредит № 793941/09.01.2023 г., предвиждаща заплащането на неустойка в случай на непредоставяне на обезпечение, като противоречаща на закона, евентуално като заобикаляща закона, евентуално като противоречаща на добрите нрави и евентуално поради това, че е неравноправна клауза, както и осъдителен иск с правно основание **чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД** за осъждане на ответника да заплати сумата от **5 лв.**, предявен като частичен от 105,07 лв. недължимо платена по нищожна клауза от Договор за потребителски кредит № 793941/09.01.2023 г., предвиждаща заплащането на неустойка в случай на непредоставяне на обезпечение, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба 13.12.2023 г. до окончателното плащане.

Ищецът **Н. Р. Ш.** извежда съдебно предявените субективни права при твърдения, че с ответника са сключили Договор за потребителски кредит № 793941 от 09.01.2023 г., по силата на който са му предоставени в собственост заемни средства в размер на 350 лв., които следва да бъдат върнати на 11 седмични вноски, при лихвен процент 40,05 % годишно и ГПР 49,98 %. В чл. 5.1 от договора било предвидено, че договорът за кредит следва да бъде обезпечен с поне едно от посочените обезпечения, предоставено в 3-дневен срок от сключването на договора: 1. Безусловна банкова гаранция или 2. Поръчителството на едно или две физически лица, които да отговарят на определени от кредитора условия. Страните са договорили, че в случай на непредставяне на обезпечение, на кредитополучателя ще бъде начислена неустойка в размер на 105,07 лв., която е начислена още със сключването на договора, тъй като не е представил исканите обезпечения и е включена в погасителния план. Излага твърдения, че договорът за заем е нищожен поради неспазване на предвидената в ЗПК форма, тъй като съзнателното посочване на грешен размер на ГПР, като при изчисляването му не е взета предвид начислената неустойка, е равнозначна на липса на ГПР, следователно не спазено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Сочи, че с включването на неустойка за непредоставено обезпечение кредиторът цели да

заобиколи законовото ограничение за максимален размер на ГПР, предвидено в ЗПК с доводи, че неустойката представлява сигурен разход по кредита, който е бил изначално известен на кредитора и поради това следва да намери отражение при изчисляване на ГПР. В този смисъл твърди, че при включване на уговорената неустойка при изчисления на ГПР, същият става 1443,44 %. Евентуално сочи, че уговорената неустойка противоречи на добрите нрави, тъй като излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. Поддържа, че с уговарянето на процесната неустойка кредиторът цели и постига заобикаляне на разпоредбата на чл. 33, ал. 1 ЗПК, която предоставя на кредитора възможност при неизпълнение от страна на кредитополучателят, първият да получи единствено обезщетение за забава в размер на законната лихва. При условията на евентуалност излага съображения за неравноправния характер на неустоечната клауза, тъй като задължава потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано висока неустойка. Поради нищожността на неустоечната клауза поддържа, че платената неустойка подлежи на връщане, от която сума претендира част – 5 лв.

В срока за отговор на исковата молба по чл. 131 от ГПК ответникът оспорва иска при съображения, че договорът за кредит отговаря за законовите изисквания, поради което е действителен. Твърди, че неустоечната клауза не е част от съществени елементи на договора, поради което нейната недействителност не влече след себе си недействителност на целия договор. Излага подробни съображения, че уговорената неустойка за непредоставено обезпечение не следва да се взима предвид при изчислението на ГПР, което било изрично предвидено и в чл. 19, т. 2 от Директива 2008/48/ЕО. Соци, че потребителят е имал 14 дни, в които да се откаже от договора, без да е обвързан от спорната неустойка. Поддържа, че уговорената неустойка не противоречи на добрите нрави, тъй като същата е индивидуално уговорена, кредитополучателят може да въздейства върху обстоятелствата, водещи до начисляването ѝ, и същата има предварително уговорени начален и краен момент и е с фиксиран размер. Оспорва ищецът да е погасявал неустойка в претендирувания размер. Поради изложените съображения моли за отхвърляне на предявените искове. Претендира разноски.

По делото е постъпила неподписана молба за намаляване на размера на предявения осъдителен иск, но доколкото искането за намаляване на предявения иск е с посочен размер над действително предявения частичен иск, съдът е приел, че не е налице същинско искане за изменение на иска, чрез намаляване на неговия размер.

Съдът, като взе предвид становищата на страните и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа страна:

На 09.01.2023 г. страните са сключили Договор за потребителски кредит № 793941 (л. 7-11 от делото), по силата на който на ищеца, като кредитополучател е предоставена в заем сумата от 350 лв., при фиксиран лихвен процент 40,05 % и ГПР 49,98 %, който следва да бъде върнат на 11 седмични вноски, и обща сума, подлежаща на връщане в размер на 367,93 лв.

В чл. 5 от договора е предвидено задължение на кредитополучателя да обезпечи кредита с поне едно от следните обезпечения: поръчител или банкова гаранция (поне едно от изброените), като поръчителите следва да отговарят кумулативно на следните условия: имат осигурителен доход в размер на най-малко 7 пъти размера на минималната работна заплата за страната; в случай на двама поръчители размерът на осигурителния доход на всеки един от тях трябва да е в размер на поне 4 пъти минималната работна заплата за страната; не са поръчители по други договори за заем, сключени от заемотателя; не са заематели по сключени и непогасени договори за заем, сключени със заемотателя; нямат кредити към банки или финансови институции с класификация различна от „редовен“, както по активни, така и по погасени задължения, съгласно справочните данни на ЦКР към БНБ; да представят служебна бележка от работодател за размера на трудовото възнаграждение. По отношение на банковата гаранция – същата следва да е със срок на валидност 6 месеца след крайния срок на плащане на задълженията по договора.

В чл. 11 от договора за кредит е предвидено, че неизпълнението на задължението на кредитополучателя за предоставяне на обезпечение в срока по чл. 5 се санкционира с неустойка 105,07 лв., разсрочена за срока на заема и дължима заедно с всяка погасителна вноса.

По делото е представен и погасителен план към договора за кредит, видно от който наред с погасителната вноса по кредита се начислява и седмична неустойка в размер на 43 лв.

Представени са и приходни касови ордери (нечетливи копия) за погасяване на заема.

Съгласно заключението на приетата съдебно-счетоводна експертиза, което съдът възприема като обективно, професионално и компетентно изготвено, ищецът е заплатил в полза на ответника за погасяването на задължението си по процесния договор сума в общ размер на 473 лв. С платената от ищеца сума е погасена главница в размер на 350 лв., възнаградителна лихва в размер на 17,93 лв. и неустойка в размер на 105,07 лв. Вещото лице е посочило, че ако начислената неустойка бъде взета предвид при изчисление на ГПР, същото би било в размер на 164,35 %, съобразно размера на заема и срока за връщане. Изчислило е също така дължимата възнаградителна лихва като се вземе предвид извършеното предсрочно погасяване, а именно 1,17 лв.

По делото е представена справка от ТД на НОИ от 16.01.2024 г, видно от която ищецът за периода 10.2023 г. – 12.2023 г. получава среден доход от трудова дейност в размер на 2314,78 лв.

Представено е и искане за кредит, в което ищецът е декларирал доход от 2000 лв. на месец от СО – район „Студентски“.

При така установеното от фактическа страна, съдът достигна до следните правни изводи:

На първо място следва да се отбележи, че иск за прогласяване на нищожност е предявен единствено по отношение на клаузата от Договор за паричен заем № 793941/09.01.2023 г., предвиждаща заплащането на неустойка в случай на непредоставяне на обезпечение. Въпреки това и предвид предявения иск с правно основание чл. 55 ЗЗД за платените суми за неустойка, поради нищожност на договора или в частност на неустоечната клауза, съдът дължи обсъждане на всички наведени с исковата молба доводи за нищожност, както на неустоечната клауза, така и на договора за кредит. От друга страна процесният договор за заем е потребителски – страни по него са потребител по смисъла на § 13, т. 1 ЗЗП (ищецът е физическо лице, което използва заетата сума за свои лични нужди), и небанкова финансова институция – търговец по смисъла на § 13, т. 2 ЗЗП. Според легалната дефиниция, дадена в разпоредба на чл. 9 от ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане срещу задължение на длъжника-потребител да върне предоставената парична сума. Доколкото по настоящото дело не се твърди и не е доказано сумата по предоставения заем да е използвана за свързани с професионалната и търговска дейност на кредитополучателя, то следва да се приеме, че средствата, предоставени по договора за заем (кредит) са използвани за цели, извън професионална и търговска дейност на потребителите, а представеният по делото договор за заем е по правната си същност договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9 от ЗПК. Поради това процесният договор се подчинява на правилата на Закон за потребителския кредит и на чл. 143 – 147б ЗЗП, в това число и забраната за неравноправни клаузи, за наличието на които съдът следи служебно.

Съдът намира, че по делото не бяха доказани доводите на ищеца за пороци в договора за кредит, в това число несъобразяване с императивните норми на ЗПК, обуславящи нищожност на договора на специалните основания, предвидени в ЗПК. В този смисъл съдът намира, че процесният договор отговаря изискванията за форма, предвидени в чл. 10, ал. 1 ЗПК, който предвижда писмена форма и ясен и разбираем език на клаузите, поради което в случая следва да се приеме, че това изискване е

изпълнено. Не е доказано и твърдяното от ищеца нарушение на изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7, 8, 9, 11 и 12 и 20 ЗПК.

По отношение на изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК за посочване на размера на ГПР, съдът съобрази, че съгласно чл. 19, ал. 1 от ЗПК в годишния процент на разходите се включват както дължимите лихви, така и други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора. В чл. 19, ал. 3 от ЗПК са посочени изключенията и те са свързани с разходите, които потребителят заплаща при неизпълнение на задълженията си по договора за потребителски кредит, разходите, различни от покупната цена на стоката или услугата, които потребителят дължи при покупка на стока или предоставяне на услуга, независимо дали плащането се извършва в брой или чрез кредит; и разходите за поддържане на сметка във връзка с договора за потребителски кредит, разходите за използване на платежен инструмент, позволяващ извършването на плащания, свързани с усвояването или погасяването на кредита, както и други разходи, свързани с извършването на плащанията, ако откриването на сметката не е задължително и разходите, свързани със сметката, са посочени ясно и отделно в договора за кредит или в друг договор, сключен с потребителя. В този смисъл уговорената в чл. 5.6. неустойка при неизпълнение на задължението на кредитополучателя да предостави обезпечение не представлява разход, който следва да намери отражение при изчисляването на ГПР, тъй като по съществото си е разход, който кредитополучателят заплаща при неизпълнение на свое задължение. Следователно следва да се приеме, че процесният договор за кредит отговаря на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, доколкото доводите на ищеца за нищожност на договора по отношение на размера на ГПР се свежда до доводите му, че при посочването му следва да се включи размера на дължимата неустойка.

По отношение на клаузата, предвиждаща заплащането на неустойка за непредоставено обезпечение, съдът намира, че същата не противоречи на закона или да го заобикаля, но същата е нищожна поради противоречието ѝ с добрите нрави. Предоставянето на обезпечение само по себе си обезпечава изпълнението на главното задължение на кредитополучателя, а именно да върне заетата сума в уговорените срокове и в случай на неизпълнение, в зависимост от предоставеното обезпечение, кредиторът да може да предприеме принудително изпълнение срещу поръчителите. В общия случай, предоставянето на обезпечение е условие за сключване на договора, респективно при непредоставянето му от страна на кредитополучателят, кредиторът не би предоставил заемната сума или ако я предостави, това ще се отрази на размера на уговорената лихва – към повишаването ѝ. Освен това, изхождайки от характера на неустойката – да обезщети изправната страна за претърпените вреди, без да се налага същите да бъдат установявани по размер, на практика от непредоставянето на обезпечение не може да настъпи вреда, доколкото обезпечението представлява допълнителна гаранция за изпълнение на едно парично задължение. Вреди могат да настъпят от неизпълнението на главното задължение на кредитополучателя да върне заетата сума. Липсата на обезпечение не представлява вреда, а е фактор свързан с кредитния риск. За това непредоставянето на обезпечение не може да се санкционира с неустойка. Неустойка за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпените вреди, е типичен пример за неустойка, която излиза извън присъщите си функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. Според т.3 от Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. на ВКС по тълк. дело № 1/2009 г., ОСТК, нищожна, поради накърняване на добрите нрави, е тази клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. В същото решение като критерии при преценката на съда дали дадена неустоечна клауза е нищожна, поради противоречие на добрите нрави, са заложили: 1) естеството им на парични или на непарични и размерът на задълженията, изпълнението на които се обезпечава с неустойка; 2) дали изпълнението на задължението е обезпечено с други правни способности-поръчителство, залог, ипотека и др.; 3) вид на уговорената неустойка (компенсаторна или мораторна) и вида на неизпълнение на задължението - съществено или за незначителна негова част; 4) съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните от

неизпълнение на задължението вреди, като изброяването е примерно. В този смисъл, уговорената в чл. 11 от договора неустойка не обезпечава парично задължение, а както бе посочено по-горе представлява цената, която кредитополучателят следва да плати поради повишения кредитен риск за кредитополучателя. И по-горе бе изложено, че вреди от непредоставянето на обезпечението не може да има, още повече към момента на сключване на договора (към този момент съдът дължи преценка на посочените критерии), когато кредитополучателят не е бил в неизпълнение на главното задължение на кредитора. Съобразявайки размера на уговорената неустойка размера на предоставения кредит, както и с условията по кредита, а именно размера на ГПР, следва, че кредиторът във всички случаи ще се обогати неоснователно с размера на уговорената неустойка.

Нищожността на неустоечната клауза не влече след себе си нищожност на целия договор, доколкото съгласно разпоредбата на чл. 21, ал. 1 ЗПК всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна и от друга страна, договорът би бил действителен дори да не беше предвидена неустойка за непредоставяне на обезпечение.

По иска по чл. 55 ЗЗД, съдът намира следното:

Предвид извода на съда за нищожност на клаузата за неустойка, престираното въз основа на тази клауза подлежи на връщане при начална липса на основание. От заключението по изготвената съдебно-счетоводна експертиза беше доказано, че ответникът е заплатил за погасяване на задълженията си по посочения договор за кредит общо сумата от 473 лв. С така извършеното плащане, според заключението са погасени следните компоненти на задълженията по договора за кредит - 350 лв. главница, 17,93 лв. договорна лихва и 105,07 лв. неустойка. С оглед доказаното по делото плащане от страна на ищеца на неустойка в размер по-голям от предявената претенция, предявеният частичен иск по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД се явява изцяло основателен, поради което следва да бъде уважен.

По разноските:

При този изход на спора право на разноски има само ищецът, който е направил своевременно искане за присъждане на разноски. Сторените от ищеца разноски са в размер на 100 лв. платена държавна такса, 400 лв. платен депозит на ССЧЕ и 960 лв. реално заплатено адвокатско възнаграждение. Ответникът своевременно е релевирал възражение за злоупотреба с право от страна на ищеца, образувайки две производства вместо едно. При условията на евентуалност се позовава на Решение от 25.01.2023 г. на СЕС по дело С-438/22 г. с искане същото да бъде съобразено при определяне на адвокатското възнаграждение. По така направеното възражение съдът намира, че не е налице твърдяната злоупотреба с права, доколкото след извършена служебна справка по гр.д. № 69120/2023 г. по описа на СРС съдът установи, че същото е образувано по искова молба на същия ищец срещу същия ответник, с която са предявени иски за прогласяване нищожността на клаузата на чл. 11 от друг договор за кредит – 796963/16.11.2023 г., респективно предмет на двете производства са различни правоотношения. Същинско възражение за прекомерност на уговореното и заплатено адвокатско възнаграждение не е направено, поради което съдът не би могъл да го намали единствено въз основа на позоваването на практиката на СЕС.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖНА на основание **чл. 26, ал. 1, пр. 3 от ЗЗД** клаузата на чл. 11, ал. 1 от Договор за потребителски кредит № 793941/09.01.2023 г., предвиждаща заплащането на неустойка в случай на непредоставяне на обезпечение, по предявените от ищеца Н. Р. Ш., ЕГН *****, с адрес: гр. София, ****, срещу ответника „Сити Кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, ****, представлявано от Николай Пенчев, иски.

ОСЪЖДА „Сити Кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, ****, представлявано от Николай Пенчев **да заплати на Н. Р. Ш.**, ЕГН *****, с адрес: гр. София, ****, на основание **чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД**, сумата **5 лв.**, предявен като частичен от 105,07 лв., представляваща недължимо платена по нищожна клауза от Договор за потребителски кредит № 793941/09.01.2023 г., предвиждаща заплащането на неустойка в случай на непредоставяне на обезпечение, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба 13.12.2023 г. до окончателното плащане..

ОСЪЖДА „Сити Кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, ****, представлявано от Николай Пенчев **да заплати на Н. Р. Ш.**, ЕГН *****, с адрес: гр. София, ****, на основание **чл. 78, ал. 1 от ГПК** сумата от **1460 лв.** – разноси за производството.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис на страните.

ПРЕПИС от решението да се връчи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____